

УДК 378.147=111

*Маркова О.О. ,
м. Харків, Україна***ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ
ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННСВОГО СПІЛКУВАННЯ**

На сьогоднішній день у світі все більше приділяється увага якості освіти. І Україна не є винятком. Та освіта має бути не лише якісною, але й сучасною, дотримуватись міжнародних освітніх стандартів. Сучасне суспільство ставить високі вимоги до студентів. До нових потреб суспільства відносяться вміння долати конфлікти, вміння використовувати нові освітні технології та бути готовими до міжкультурного та міжособистісного спілкування і співробітництва.

Одним із головних завдань вищої школи, зокрема у технічних вузах, постає підготовка висококваліфікованих, компетентних спеціалістів з всебічною культурою праці та здатністю до гнучкого мислення, що дозволяє навчитися самостійно поновлювати свої знання, розширювати професійний кругозір, розуміти й аналізувати проблеми розвитку науки тощо. Вагомим є внесок іноземної мови у підготовці майбутніх спеціалістів. Специфіка майбутньої професійної діяльності визначає особливості практичного оволодіння іншомовним мовленнєвим спілкуванням студентів технічних спеціальностей [4].

Розвиток інформаційно-технічної сфери призводить до підвищення рівня уваги до інженерно-технічних галузейзнань. Це, в свою чергу, спричинює активізацію розгляду питань підготовки випускників технічних вузів в умовах розширення меж міжнародної співпраці, що вимагає набуття майбутніми фахівцями вміння іншомовного професійного спілкування. Зазначений аспект і зумовлює актуальність даного дослідження.

Високі вимоги до спілкування ставлять складні завдання перед методистами у пошуку нових підходів та методів у викладанні англійської мови у ВНЗ. Таким підходом постає інтерактивне навчання. Перехід від комунікативного підходу у викладанні іноземних мов до інтерактивного втілює концептуальну ідею структурування і розвитку освітнього простору на основі такої парадигми, що охоплює використання категорії взаємодії і різнобічності відношень усіх суб'єктів освітнього процесу і ставить за мету ефективне моделювання умов творчого розвитку особистості. Така парадигма освіти репрезентує інтерактивний процес навчання, у якому кожен студент взаємодіє з такими джерелами отримання інформації: викладачем, базою даних з навчальної дисципліни, та з іншими студентами [1, с. 19].

Низка вчених визначають інтерактивне навчання як одну з форм діалогового навчання: інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Інші вчені трактують інтерактивне навчання, як взаємодію студента та викладача, основою якого є суб'єкт-суб'єктні стосунки. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів; це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці) [6, с.5]. Аналіз наукових джерел з досліджуваного питання свідчить про те, що головна увага приділяється розробці методів і прийомів інтерактивного навчання в аспекті дослідження однієї складової інтерактивного підходу – на взаємодії учасників інтерактивного спілкування [3, с.44-45].

Проблемами розробки і застосування інтерактивних методів та технологій навчання в галузі займаються багато вітчизняних та зарубіжних методистів: О. І. Пометун, О. І. Когут, О. С. Кравчик, Т. М. Алексич, О. О. Марига, Т. Крал (Th. Kral), Дж. Джобсон (J. Jobson) та інші.

Метою даної статті є аналіз можливостей використання інтерактивних технологій у процесі професійно-орієнтованого навчання іншомовному мовленнєвому спілкуванню студентів технічних вузів.

Теоретичною основою запровадження інтерактивних методів навчання мають бути системний, особистісно-зорієнтований та діяльнісний підходи до побудови дидактичних процесів; теорія оптимізації педагогічного процесу, а також інваріантність процесу навчання, заняття як конкретної форми існування процесу засвоєння знань і методу навчання як мікродіяльності навчання.

Інтерактивні методи навчання, що ґрунтуються на взаємодії студентів, їх співробітництві та кооперації дають змогу задіяти не лише свідомість студентів, але й його почуття, емоції, вольові якості [2, с. 50]. Зазначене вище свідчить про доцільність використання цих методів у професійно-орієнтованому навчанні іншомовному мовленнєвому спілкуванню.

На відміну від традиційних методів, використання інтерактивних технологій дозволяє: моделювати реальні професійно-мовленнєві ситуації; спільно вирішувати професійні проблеми; застосовувати професійно-орієнтовані рольові ігри; створювати атмосферу співробітництва при підготовці і презентації різноманітних проектів за професійним спрямуванням; сприяти розвитку асоціативної, громадянської та професійної компетентності студентів під час дебатів за професійним спрямуванням; формувати власні цінності, приймаючи участь у дискусіях у ракурсі галузевої спеціалізації, порівнюючи реалії іншомовної та рідної культур у контексті професійної підготовки.

Давно відомим є положення про те, що навчання є доволі складним процесом, який містить у собі непрості види психічної та практичної

діяльності об'єктів та суб'єктів навчання, а його організація є багатофакторною функцією таких компонентів, як особливості учасників процесу (викладачі, студенти), характеру, змісту, засобів джерел, форм та методів навчального процесу та умов його організації. Проте у вітчизняній освіті система інтерактивного навчання студентів ВНЗ технічного профілю ще не стала цілісно розвинутою системою, тобто системою, в якій викладач був не тільки професіоналом зі своєї галузі предмету, але й справжнім педагогом, з високим рівнем педагогічної майстерності. Діяльність педагога-майстра характеризується педагогічною доцільністю за спрямованістю, індивідуально-творчим характером, за змістом і оптимальністю, за вибором засобів [5, с. 40-41].

Комплексне навчання іншомовній професійно-орієнтованій діяльності у контексті інтерактивного підходу потребує не лише взаємозв'язку, але й взаєморозвитку всіх видів мовленнєвої діяльності, їх переплетення при вирішенні складних професійних завдань.

У контексті інтерактивного навчання знання набувають іншої форми. З одного боку, вони являють собою певну інформацію про навколишній світ. Особливістю цієї інформації є те, що студент отримує її не у вигляді уже готової системи від педагога, а в процесі власної активності. З іншого боку, студенти у процесі взаємодії на занятті з іншими студентами / педагогом опановує системою випробуваних (апробованих) способів діяльності по відношенню до себе, соціуму, світу загалом, засвоює різні механізми пошуку знань. Тому знання, отримані студентом, є одночасно і інструментом для самостійного їх здобування.

Використання комп'ютерних технологій у вивченні англійської мови у значній мірі змінило підходи до розробки навчальних матеріалів з цієї дисципліни. На відміну від традиційного, інтерактивне навчання на основі мультимедійних програм дозволяє більш повно реалізувати цілий комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів, робить процес пізнання більш цікавим і творчим. Так, можливості враховувати рівні мовної підготовки студентів і розробляти завдання різного ступеня складності у межах однієї програми слугують основою для реалізації принципу індивідуалізації та диференціації у навчанні. При цьому забезпечується дотримання принципу посиленості труднощів і доступності завдань, враховується індивідуальний темп роботи кожного студента. Використання новітніх інформаційних технологій у навчанні іноземним мовам передбачає активну позицію самого студента в процесі засвоєння знань. Новий вид пізнавальної діяльності виключає пасивне сприйняття інформації і сприяє розвитку пізнавальної самостійності студентів, формуванню умінь самостійно поповнювати знання, здійснювати пошук і орієнтуватися в потоці інформації.

Візуалізація навчального матеріалу — створення навчального середовища з наочним представленням інформації, використанням кольору і звуку, вплив на емоційні та понятійні сфери, сприяє більш глибокому засвоєнню мовного матеріалу. Мультимедійні програми одночасно стимулюють у студентів відразу кілька каналів сприйняття, краще підтримують його увагу. У свою чергу, поєднання зорового образу, тексту і звукового ряду надає великі можливості для комплексного розвитку навичок мовленнєвої діяльності студента іноземною мовою. Цей процес набуває інтерактивного характеру завдяки можливості двостороннього зв'язку, діалогу з комп'ютером, коли учень і комп'ютер можуть ставити один одному питання, отримувати на них відповіді, коли комп'ютер може давати коригувальні підказки і до нього можна звернутися за допомогою.

Великою перевагою автоматизованих навчальних систем є здатність реєструвати, зберігати і аналізувати відповіді студентів, надавати їм у разі необхідності допомогу, здійснювати поетапну і наскрізну оцінку знань, визначати прогрес в їх роботі, тобто здійснювати більш гнучку систему контролю засвоєння та оцінювання знань.

Разом з тим, забезпеченість програм різного роду ключами дає можливість студентами здійснювати також і самоконтроль. Створення якісних навчальних і контролюючих програм – складний процес, що вимагає великих затрат сил і часу викладачів іноземних мов, лінгвістів і методистів, що припускає активну участь у роботі фахівців в області комп'ютерної техніки. Результатом цієї творчої праці постають мультимедійні програми, що можуть використовуватися в методиці навчання іноземним мовам.

Навчальні комп'ютерні програми сприяють активному засвоєнню знань з академічного письма; дають змогу формувати навички писемного мовлення (лексичні, граматичні, техніки письма) та розвивати й удосконалювати писемно-мовленнєві вміння; аналізувати текст-зразок; писати абзац, вступ, основну частину, висновки, анотацію; редагувати інформацію; давати коментарі; оцінювати науковий текст); активізують пізнавальну активність студента; розширюють професійно-орієнтовану сферу знань; сприяють розвитку дослідницької і творчої діяльності; створюють мовне середовище і сприяють організації спілкування з теми дослідження; підвищують мотивацію та інтерес до навчання; реалізують міжпредметні зв'язки; сприяють системній організації процесу навчання (репрезентації нового матеріалу, тренування, використання набутих знань, контроль); допомагають реалізувати самостійну діяльність студентів; забезпечують зворотній зв'язок; уможливають раціональність організації процесу навчання студентів під час аудиторних занять з англійської мови і позааудиторної самостійної роботи. Працюючи з аутентичним матеріалом, беручи участь у різноманітних дискусіях, студенти можуть збагатити свій словниковий запас, дізнатися інші точки зору на ту чи

іншу проблему. Зазначений факт засвідчує велике значення інтерактивності у вивченні англійської мови.

Головною метою навчання іноземним мовам є формування та розвиток комунікативної культури студентів і навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Завдання викладача полягає у створенні умов для практичного оволодіння мовою у професійному спілкуванні майбутніх фахівців у технічній сфері і у виборі таких методів навчання, які дозволили б кожному студенту проявити свою активність та творчість. Викладачеві також необхідно активізувати пізнавальну діяльність студента в процесі навчання іноземним мовам.

Сучасні методики, такі, як навчання в співробітництві, проектна методика з використанням нових інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів, допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, рівня їх знань, нахилів та інтересів. Викладачеві варто застосовувати дані методики в своїй педагогічній діяльності.

Привабливість ресурсу Інтернет обумовлена декількома моментами. По-перше, оскільки Інтернет являє собою безмежне джерело інформації, він дозволяє викладачеві заощадити час на пошук необхідного сучасного автентичного матеріалу і зосередитися на методичній роботі по обробці текстової, звукової, візуальної інформації. По-друге, Інтернет надає великі можливості для творчості.

Використання комп'ютерних інформаційних технологій у педагогічній діяльності викладача іноземної мови, є пріоритетним, оскільки це допомагає перетворити навчання іноземній мові у творчий процес і багато студентів починають розкриватися, перестають комплексувати і виявляють величезний інтерес до вивчення іноземної мови у руслі професійної освіти. Таким чином, комп'ютер постає у даному ракурсі найкращим помічником викладачеві у навчанні іноземній мові, мета якого – інтерактивне спілкування. Використання комп'ютерного навчання в педагогічній діяльності викладача іноземної мови є значущим мотиваційним потенціалом, тому барвистість і захопливість комп'ютерних програм викликає величезний інтерес у студентів. Комп'ютер також є важливим помічником для викладача в розробці власне заняття англійської мови. Нині навчання письма важко уявити без залучення комп'ютера, особливо для фахівців з інформаційної безпеки, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана з інформаційним середовищем.

Різноманітні інтерактивні форми роботи, тематичні ігри, конкурси наукових рефератів, складання вікторин, тестів, проведення їх на практичних заняттях, дозволяють організувати цілеспрямовану мовленнєву практику студентів у різних формах і режимах роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Організована навчально-дослідницька діяльність

студентів у процесі оволодіння іншомовним професійним спілкуванням передбачає підготовку студентами рефератів, написання наукових статей, ТЕЗ, підготовка тестів, вікторин, творчих робіт мультимедійних презентацій за професійним спрямуванням є логічним продовженням вивчення іноземної мови.

При роботі над новою темою, коли необхідно провести «мозковий штурм», для того, щоб студенти запропонували якомога більше ідей, можна використовувати інтерактивну дошку. Усі записи наносяться спеціальними маркерами у вигляді кластера, який потім зберігається в окремому файлі. При необхідності до цього файлу можна повернутися, внести корективи або доповнити новою інформацією. В даному випадку ми використовуємо звичайні функції комп'ютера.

Поява інтерактивної дошки у процесі навчання іноземній мові значно його збагатило і урізноманітнило. Так, за допомогою інтерактивної дошки стало можливим використання мультимедійних курсів в аудиторії. Наприклад, до деяких підручників для студентів технічних спеціальностей додається додатковий мультимедійний курс, в якому містяться граматичні та лексичні вправи, аудіо і відео ролики і завдання до них. Крім того, додаються довідники з граматики і особливості міжкультурної комунікації. Даний додаток викликає жвавий інтерес. Адже на екран можна вивести клавіатуру, щоб вдрукувати необхідні слова. На дошці можна писати або спеціально доданим маркером, або просто пальцем. Навіть якщо почерк нерозбірливий, дошка розпізнає його і перетворить на друкований текст. Крім того, існують такі функції, як «Лупа», що збільшує необхідний фрагмент, «затемнення», що відкриває лише потрібну частину дошки.

Рівень інтерактивності може бути підвищеним за рахунок використання новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій: телеконференцій, форумів, чатів, електронної пошти тощо. Студенти можуть спілкуватися в режимі on- або off-line. Телекомунікації дозволяють студентам в індивідуальному темпі формувати і формулювати свої погляди, розвивати критичне мислення, порівнювати різноманітні явища, аналізувати та досліджувати поставлені завдання з різних точок зору тощо. Стає зрозумілим, що використання сучасних телекомунікаційних технологій сприяє підвищенню рівня інтерактивності у процесі навчання іншомовному мовленнєвому спілкуванню у професійному ракурсі.

Сучасне викладання іноземних мов у технічних ВНЗ покликане інтегрувати інформаційні технології у процес навчання так, щоб цей інструментарій сприяв реалізації прикладного характеру мови, а саме збагаченню професійного світогляду студентів через пошук, обробку й обмін іншомовною інформацією.

Перспективним є продовження досліджень щодо застосування інформаційних технологій в інтерактивному навчанні писемного мовлення студентів технічних спеціальностей на матеріалі іноземних мов з урахуванням їхньої специфіки, а також реалізації інтерактивного навчання в інших видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та перекладі.

Отже, одним із ефективних методів є метод інтерактивного навчання, сутність якого полягає у співпраці студентів один з одним та з викладачем, створення сприятливої, невимушеної атмосфери спілкування для засвоєння знань, формування мовленнєвих вмінь у процесі активної пізнавальної діяльності, що мотивує до подальшого оволодіння іноземною мовою в межах конкретного галузевого профілю у процесі оволодіння іншомовною професійною мовленнєвою діяльністю студентів технічного вузу.

ЛІТЕРАТУРА: 1. Боголюбов В. И. Тухнологізація образования : теория и опыт / В. И. Боголюбов // Школьные технологии. — 2004. — № 5. — С. 18–31. 2. Л.В. Калініна, В.О. Калінін Формування соціокультурної компетенції учнів профільної школи з використанням інтерактивних методів навчання / Калініна Л.В., Калінін В.О. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — 2010. — Вип. 54. — С. 201–203. 3. Кларин М. В. Процессуально-ориентированное обучение / М. В. Кларин // Школьные технологии. — 2004. — № 4. — С. 43–52. 4. Ткаченко Л. Комунікативна компетенція студентів – запорука професійного успіху / Ткаченко Л. // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у неможливих вищих навчальних закладах України : зб. наук. ст. учасників всеукр. наук.-практ. конференції. — Київ, 23–24 грудня 2003 р. / Редкол. : І.І. Тимошенко та ін. — К. : ід-во Європ. ун-ту, 2003. — 583 с. 5. Шатилов Ф. Профессіограмма учителя иностранного языка / Ф. Шатилов. — М., 1977. — 44 с. 6. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Є. Шевченко // Англійська мова та література. — 2005. — № 24. — С. 4–6.

Bibliography (transliterated): 1. Bogoljubov V. I. Tuhnologizacija obrazovanija : teorija i opyt / V. I. Bogoljubov // Shkol'nye tehnologii. — 2004. — № 5. — S. 18–31. 2. L.V. Kalinina, V.O. Kalinin Formuvannja sociokul'turnoї kompetencії uchniv profil'noї shkoli z vikoristannjam interaktivnih metodiv navchannja / Kalinina L.V., Kalinin V.O. // Visnik Zhitomirs'kogo derzhavnogo universitetu imeni Ivana Franka. — 2010. — Vip. 54. — S. 201–203. 3. Klarin M. V. Procesual'no-orientirovanoe obuchenie / M. V. Klarin // Shkol'nye tehnologii. — 2004. — № 4. — S. 43–52. 4. Tkachenko L. Komunikativna kompetencija studentiv – zaporuka profesijnogo uspihu / Tkachenko L. // Lingvometodichni koncepcії vkladannja inozemnih mov u nemovnih vivih navchal'nih zakladah Ukraїni : zb. nauk. st. uchasnikiv vseukr. nauk.-prakt. konferencії. — Kiїv, 23–24 grudnja 2003 r. / Redkol. : I.I. Timoshenko ta in. — K. : id-vo Evrop. un-tu, 2003. — 583 s. 5. Shatilov F. Profesioγραμμα uchitelja inostrannogo jazyka / F. Shatilov. — M., 1977. — 44 s. 6. Shev-

chenko Є. Viktoristannja interaktivnih tehnologij dlja rozvitku piznaval'nogo interesu na urokah anglijs'koї movi / Є. Shevchenko // Anglijs'ka mova ta literatura. – 2005. – № 24. – S. 4–6.

Маркова О.О.

**ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ
ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ**

У статті розглядається проблема використання різноманітних методів у інтерактивному навчанні англійської мови майбутніх фахівців технічних спеціальностей. У роботі розкриваються переваги використання інформаційних технологій у процесі навчання іншомовного мовленнєвого спілкування студентів технічних вузів.

Маркова Е.А.

ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОГО РЕЧЕВОГО ОБЩЕНИЯ

В статье рассматривается проблема использования различных методов интерактивного обучения английскому языку будущих специалистов технических специальностей. Также в работе представлены преимущества использования информационных технологий в процессе обучения профессионально-ориентированной иноязычной речевой деятельности студентов технических вузов.

Markova E.

THE ADVANTAGES OF THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONALLY-ORIENTED TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE SPEECH COMMUNICATION

The article deals with the problem of using different methods of English interactive teaching future technical specialists. The advantages of using information technologies in teaching professional foreign speaking of the students of the technical establishments are represented in this article.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2012